



Τρεις επιστήμονες από διαφορετικούς κλάδους αναλύουν τις παθογένειες της Ερευνας στη χώρα και εξηγούν γιατί ένας ανεξάρτητος φορέας-ομπρέλα θα απέδιδε σύντομα πολλαπλάσια οφέλη στην οικονομία και στην κοινωνία

Η ιστορική ευκαιρία για ριζική αλλαγή

Του Αγγελου Αλεξόπουλου

Η βασική έρευνα είναι ουδρόφορος ορίζοντας τις καινοτομίες· χρειάζεται χρόνος για να γεμίσει. Κι όμως, όπως ανέδειξε «Το Βήμα» τις προηγούμενες εβδομάδες, η πολιτεία τρυπάει για νερό χωρίς να φροντίζει την αναπλήρωσή. Μέχρι που τα πηγάδια στερεύουν. Οι «καταιγίδες» μιας έκτακτης προκήρυξης ή μιας πολιτικής εξαγγελίας φέρνουν θόρυβο, όχι βόθος.

Την περασμένη εβδομάδα, σε μία πρωτοφανή κίνηση, 257 επιστήμονες από την Ελλάδα και τη Διασπορά απηύθυναν ανοικτή επιστολή προς τον Πρωθυπουργό και την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Ανάπτυξης, διατυπώνοντας το χρόνο και ομόφωνο αίτημα της ερευνητικής κοινότητας για ένα ενιαίο και ανεξάρτητο σύστημα χρηματοδότησης και αξιολόγησης της έρευνας στη χώρα. Μεταξύ άλλων, προτεί-

νουν τη μετεξέλιξη του ΕΛΙΔΕΚ σε Ανεξάρτητη Αρχή (ένα είδος «ΑΣΕΠ της έρευνας») ή τη δημιουργία ενός νέου εθνικού οργανισμού που θα χαράσσει στρατηγική, θα συντονίζει πόρους και θα εγγυάται αξιοκρατία.

Διακριτές πτυχές

Στον απόηχο των τελευταίων εξελίξεων, «Το Βήμα» συνομίλησε με τρεις διακεκριμένες επιστήμονες που συνυπέγραψαν την ανοικτή επιστολή: την **Εμμανουέλα Δούση**, καθηγήτρια Διεθνών Θεσμών και κάτοχο της Έδρας UNESCO για την Κλιματική Διπλωματία στο ΕΚΠΑ, τη **Ζωή Λυγερού**, καθηγήτρια Βιολογίας στο Τμήμα Ιατρικής του Πανεπιστημίου Πατρών και πρόεδρο του Τομεακού Επιστημονικού Συμβουλίου Βιοεπιστημών και Ιατρικής του ΕΣΣΕΤΕΚ, και τη **Γιώτα Ποιράζη**, διευθύντρια ερευνών στο Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας του ΙΤΕ και γενική γραμματέα της FENS (Federation for European Neuroscience Societies). Εκπροσωπώντας διαφορετικά γνωστικά πεδία, σκιαγραφούν διακριτές πτυχές της ίδιας παθογένειας, με σημαντικότερες την έλλειψη εθνικής στρατηγικής, την υπερβολική γραφειοκρατία, την ανεπαρκή αξιολόγηση προτάσεων και τα «οπισθοδικά» παράθυρα χρηματοδότησης.

Χωρίς σχεδιασμό

«Το πρόβλημα δεν είναι μόνο τα λίγα χρήματα» επισημαίνει η κυρία Δούση. «Πάνω απ' όλα δεν υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός. Δεν γνωρίζουμε ποιος είναι

ο βασικός προτεραιότητες και η έρευνα παραμένει κατακερματισμένη. Δεν υπάρχει καν καταγραφή των έργων που "τρέχουν", με αποτέλεσμα να παρατηρούνται αλληλοεπικαλύψεις και έλλειψη συνεργειών σε κρίσιμα πεδία όπως η κλιματική πολιτική». Και οι τρεις συνομιλήτριες ζητούν μακρόχρονη πολιτική για την έρευνα με ορίζοντα δεκαετίας. Η κυρία Ποιράζη το συνοψίζει ως εξής: «Δεν υπάρχει στρατηγικό πλάνο που να λέει επενδύουμε, για παράδειγμα, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στα mRNA εμβόλια, στις νευροεπιστήμες. Χωρίς πλάνο, μοιράζονται λίγα χρήματα παντού και δεν πετυχαίνουμε πουθενά». Η κυρία Λυγερού συμπληρώνει την εικόνα: «Υπάρχει πολυδιάσπαση. Πολλά υπουργεία προκηρύσσουν χρηματοδοτήσεις, συχνά με καλές προθέσεις, αλλά χωρίς κοινό σχεδιασμό, τεχνογνωσία αξιολόγησης και οριζόντιο συντονισμό. Έτσι προκύπτουν έργα με ασφυκτικά χρονολογίσματα, καθυστερήσεις είναι και "περιόδους ξηρασίας" όπου τίποτα δεν κινείται».

Χωρίς τεχνογνωσία

Η γραφειοκρατία αφαιμάσσει χρόνο, ανθρώπους και κίνητρο. «Η χρηματοδότηση της έρευνας αντιμετωπίζεται σαν δημόσιο έργο και πηγίνεται σε εξαιρετικά πολύπλοκες διαδικασίες, ενώ λειτουργεί με εντελώς διαφορετικό τρόπο» σημειώνει η κυρία Ποιράζη. Σύμφωνα με την κυρία Λυγερού, «οι εθνικές προκηρύξεις δεν έχουν ουσιαστικά κριτήρια. Χωρίς δομές και τεχνογνωσία, τα υπουργεία παράγουν γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και κηρύττουν έργα που δεν είναι υλοποιήσιμα στον διαθέσιμο χρόνο». «Το Δημόσιο Λογιστικό είναι ασύμβατο με το πώς λειτουργεί η έρευνα. Αναγκάζουμε μεταδιδακτορικούς και φοιτητές να επιτελούν περισσότερο διοικητικό έργο παρά έρευνα» σημειώνει η κυρία Δούση, ενώ προσθέτει και τη διάδοση της «διεθνοποίησης» της έρευνας, αναφέροντας προβλήματα με τις βίζες για ερευνητές εκτός ΕΕ, έναν ΔΟΑΤΑΠ που καθυστερεί μήνες στην αναγνώριση τίτλων σπουδών φοιτητών του εξωτερικού, με αποτέλεσμα να «αποθαρρύνονται από το να έρθουν να σπουδάσουν και να εργαστούν στα πανεπιστήμια μας».



Εμμανουέλα Δούση



Ζωή Λυγερού



Γιώτα Ποιράζη

Χωρίς διαφάνεια

Η αξιολόγηση των ερευνητικών προτάσεων είναι ο καθρέφτης της αξιοκρατίας. «Στο Trust Your Stars υπήρξαν προτάσεις μεταδιδακτορικών ερευνητών του Τμήματός μου που κρίθηκαν από μη σχετικούς με τις κοινωνικές επιστήμες και μάλιστα δίχως απολογίες για τις απορρίψεις» αναφέρει η κυρία Δούση. «Αξιόλογοι επιστήμονες, οι οποίοι διεκδικούν και κερδίζουν πολύ ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις, αποσιωπούνται στην Ελλάδα. Αυτή είναι η τραγική απόδειξη ότι κάτι δεν πάει καλά με την αξιολόγηση» σημειώνει η κυρία Ποιράζη, ενώ η κυρία Λυγερού προσθέτει πως όταν παρακάμπτεται ένας ώριμος φορέας, όπως το ΕΛΙΔΕΚ, υποφέρει η ποιό-

τητα της αξιολόγησης και μαζί της εξανεμίζεται το κεφάλαιο εμπιστοσύνης στους θεσμούς.

Χωρίς συνέχεια

Ο ρυθμός της ε